Yılmaz Öztuna

Türk Tarihinden Yapraklar

ÖTÜKEN

İÇİNDEKİLER

TARİH ve TARİHİMİZ

Tarihin Zaman İçindeki Yeri 11
Tarih Nasıl Bir İlimdir? 15

TÜRK DESTANLARI

Ergenekon Destânı 21
Kürşad İhtilâli 25
Orhun Âbideleri 29
Göç Destânı 34
Oğuz Han Destânı 37

TÜRKLER'İN ve TÜRKİYE'NİN MENŞELERİ

Türkler'in Menşei 43
Hunlar Çağında Türklük 47
Türkler Niçin Müslüman Oldular? 50
Tarihte Anadolu'nun Jeopolitik Durumu 54
Türkiye Devleti Nasıl Kuruldu? 57
Osmanlılar'ın Menşei 61
Osmanlı Devleti Nasıl Kuruldu? 64

TÜRK DEVLET İDARESİ

Alâeddin Keykubâd 71
Memlûk Sultanlığı Niçin Yıkıldı? 75

Bâbur Şâh 79
Kanunî Sultan Süleyman Devrinin Tablosu 82
Türkler'in Don-Volga Kanalı Teşebbüsü 86
Sokollu'nun Şahsiyeti 90
III. Sultan Murad ve Kraliçe Elizabeth 93
Köprülü Nasıl Sadrâzam Oldu? 96
Osmanlılar'da Devlet Arşivi 100

TÜRK ZAFERLERİ

Malâzgirt Zaferi 107
Birinci Haçlı Seferi 111
Osmanlılar'ın Yükseliş Çağında Türk Savaş Taktiği 115
Haçlı Koalisyonu ve Fâtih Sultan Mehmed 119
Fâtih Devrinde Türk Akıncıları 123
Kanunî'nin Estergon Seferi 126
Vâdisseyl Zaferi 129
Haçova Zaferi 133
Kanije Zaferi 137
Baltacı ve Katerina 141
Akıncı Ocağı'nın Sönmesi 145

TÜRK DENİZCİLİĞİ

Aydınoğlu Gazi Umur Bey ve İzmir 151
Osmanlılar'ın Yükseliş Çağında Türk Deniz Teşkilâtı 155
Oruç Reis'in Ölümü 159
Cezâyir Beylerbeyiliği 163
Preveze Zaferi 167
Barbaros Fransa'da 171
Turgut Reis 175
Seydî-Ali Reis 179
Cerbe Zaferi 183
Bir Venedik Korsanlığı 187
Orta Afrika'da Türkler 191
Doğu Afrika'da Türkler 194
Osmanlı Türkleri'nin İndonezya Seferleri 197
Atlas Okyanusu'nda Türkler 201

TÜRK İNKILÂBININ MENŞE'LERİ

II. Osman'ın İnkılâp Tasarıları 209
Lâle Devri 213
Kabakçı İhtilâli 216
Üçüncü Selîm'in Ölümü 220
Alemdar Mustafa Paşa'nın Ölümü 224
Vak'a-i Hayriye 227
II. Mahmud Devri Yenileşme Hareketleri 231

TÜRK KÜLTÜR ve SAN'AT HAYATI

Mevlânâ Celâleddin Rûmî 237
Osmanlı Saray Akademisi: Enderûn 242
Mimar Sinan 247
Tâc-Mahall 250

TÜRK MÛSIKÎSİ

İlk Türk Bestekârları 257
Itrî 261
Hacı Ârif Bey 265

TÜRK TOPLUM HAYÂTI

Eski Türkler'de Ticaret Hayatı 271
Mete Zamanında Türk Cemiyeti 274
Göktürkler'de Cemiyet Hayatı 277
Osmanlı Sarayı'nda Kadın 281
Sultan Cem'in Roma'daki Hayatı 285
Edirne'de Bâyezîd Külliyesi 289
Kanunî Devrinde İstanbul 292
Şehzâde Mehmed'in Sünnet Düğünü 296
XVII. Asırda Türkiye'de Cemiyet Hayatı 300
XVII. Asırda Edirne 303
Nointel Markisi'nin İstanbul Büyükelçiliği 306
XVII. Asırda Paris'te Bir Türk Elçisi 310

TARİH VE TARİHİMİZ

Tarihin Zaman İçindeki Yeri

TARİH yazı ile başlar.

Ezelde kâinat yaratıldı. Dünyamız bir milyar yıl önce teşekkül etti, ilk deniz hayvanları yarım milyar, ilk kara hayvanları 350 milyon yıl önce ortaya çıktı. İlk memeliler 70 milyon, ilk insan iki milyon yıl ilâ yarım milyon yıl önce göründü. İnsanoğlu, 500.000 yıl "tarihöncesi" devirlerini yaşadı ve "tarih" devresine geçmek için şart olan yazıyı bulmak yolunda 500.000 yıl geçirdi.

Tarih, bundan 5.300 yıl kadar önce Mezopotamya'da Sümer'de başladı. Sonra Mısır ve diğer Yakın Doğu ülkeleri tarih devresine girdiler. Şu halde tarih denen ilim, insanoğlunun dünya üzerinde zamanımıza kadar yaşadığı müddetin çok küçük bir kısmını inceleyen bir bilgidir.

Mensup olduğumuz Türk kavmi, tarihe ancak 4.000 yıl önce giriyor. Fakat biz, Türklerin tarihini, M. Ö. VII., fakat tam mânâsıyle M.Ö. III. yüzyıldan, ilk "Büyük Türk Hakanı" Tuman (Teoman) Yabgu'dan beri biliyoruz. Şu halde Türklerin tarih içindeki hikâyeleri, zamanımıza kadar gelen son 2.700 yılın çerçevesine girmektedir.

Her devirde insanoğlu, insanlık tarihinin son devrelerini yaşadığı gibi bir duyguya kapılmıştır. Bizde de, Türk tarihi sanki devrini tamamlamak üzere olduğu gibi bir

duygu var. Türklerin başka hiçbir milletle mukayese edilemeyecek büyüklükte bir coğrafya alanı üzerinde, akıl almaz batıp çıkmalarla yüklü macerası, bizdeki bu belirsiz duyguyu desteklemektedir. Fakat bu duygu, hiç bir müspet ve ilmî temele dayanmamaktadır. Zira önümüzdeki yüzyıllar, geride bıraktıklarımızın yanında, şüphesiz çok daha fazladır.

Bize tarihin sanki son devresinde yaşıyormuşuz duygusunu veren başlıca sebep, insanlığın gittikçe baş döndürücü bir hızla ilerlemesidir. Öyle ki, gelişme mefhumu, zamanla yaptığı yarışı kazanmış durumdadır. Söylediğimiz gibi yazıyı bulmak için 500.000 yıl bekleyen insanoğlu, daha 150 yıl öncesine kadar en hızlı ulaştırma, hattâ haberleşme vasıtası olarak ata sahipti. Bugün ses duvarı çoktan aşılmıştır ve insanoğlunun imanı, ışık duvarının aşılabileceğine inanmak derecesinde güç kazanmıştır.

Barutun topa uygulanması XV. yüzyılda, buharın makineye tatbiki XVIII. yüzyılın sonlarındadır. Elektrik, sanayie XIX. yüzyılın sonlarında girmiş, atom çekirdeği, ancak içinde bulunduğumuz yüzyılda parçalanabilmiştir. Gündelik hayatımızı değiştiren veya etkileyen değişikliklerin hemen hepsi son 200 yıl içinde, en büyükleriyse son yüzyılda olmuştur. Eski Roma toplumuyla XVI. yüzyıl toplumunun gündelik hayat bakımından pek az farkı olmasına rağmen, dedelerimizin geçen yüzyıldaki yaşayışlarıyle bizim bugünkü yaşayışımız arasındaki fark çok büyüktür.

İnsanlık tarihinin içinde çok kısa bir devre teşkil eden bu son çağ, Türk tarihinde bir gerileme, hattâ çözülme ve çökme devresine tesadüf etmiştir. Ancak daha önemli olan çağ bundan önceki değil, bundan sonrakidir. Gelecek zaman, geçmiş olandan şüphesiz çok daha fazla şey getirecektir. Esasen dünyamızın yaşı, bilginlere göre, bir

milyar yıl olduğu halde, daha dört milyar yıl ömrü vardır. Dört milyar yıl sonra da şüphesiz değil yalnız Güneş Sistemi, fakat Kâinatın büyük bir parçası fethedilecektir. Üzerinde yaşadığımız dünyanın hayatı, çok uzun da olsa, sınırlı olabilir. Fakat Kâinat, ebedîdir. Ezelî olduğu gibi.

Tarih çağlarının zaman içindeki yerinin ne derece küçük ve ehemmiyetsiz olduğunu gördük. Dünya, Güneş Sistemi ve Güneş Sistemi de Kâinat içinde ne derece önemsizse, tarih çağları da zaman içinde aynı durumdadır. Türk tarihinin tarih içindeki yerine gelince, tarihin en büyük bahislerinden biri olduğunu rahatça söyleyebiliriz.

Türk tarihinin, 2.200 yıl boyunca muntazam diyebileceğimiz bir akışı vardır. 2.200 yıl önce Teoman ve oğlu Mete'nin Büyük Türk Hakanlığı gerçi Asya kıt'asının bütün kuzey yarısını kaplıyordu. Fakat Türklerin ağırlık noktası, anayurtları Kuzeydoğu Asya, bugünkü Moğolistan, Çin'in kuzeyi idi. Büyük Türk Hakanlığı'nı kuran Hun hanedanının yerine geçen sırasıyle Tabgaç, Avar ve Göktürk hanedanları zamanında da durum aynıdır. Türk İmparatorluğunun merkezi, daima Baykal Gölü'ne dökülen Orhun ırmağı çevresindedir. Türkler, esas bakımından bir Uzak Doğu kavmidir. Kendilerine en yakın açık deniz, Büyük Okyanus'tur. Göktürkler'in yerine geçen Uygur hanedanında da bu durum yüzyıl için değişmez. Ancak 840 yılında Uygurlar, şimdiki Moğolistan'dan güneybatıya, Doğu Türkistan'ın kuzeydoğusuna inerler. Bu suretle Türk Hakanlığı'nın Moğolistan çevresini anayurt edindiği 1060 yıllık devre son bulur. Türklerin ağırlık merkezleri, Doğu Türkistan'a, tam Orta Asya'ya, tamamen kapalı kıt'aya doğru kayar. Uygurlar'ın yerine geçen ve Müslüman dinini kabul ederek geleceğimizi belirleyen Karahanlılar döneminde de Türklerin ağırlık merkezleri, durum aynıdır. Ancak Karahanlılar, Batı Tür-

kistan'a gelerek, Büyük Türk Hakanlığı'nın ağırlık merkezini biraz daha Yakın Doğu'ya doğru kaydırırlar.

1040 yılında Karahanlılar'ın yerine geçen Selçuklular, artık Büyük Türk Hakanlığı'nı Akdeniz'e çıkartmak suretiyle tamamen bir Yakın Doğu devleti haline getirirler. Türkleri açık denize çıkaran Selçuklular, Türk tarihinin dönüm noktasını teşkil ederler. Çünkü üstelik Anadolu'yu fethetmişler, bu ülkeyi ikinci ve ebedî Türk anayurdu hâline getirmişler ve Türkiye devletini kurmuşlardır. Selçuklular'dan sonra Türkistan, yani Doğu Türk âlemi, ikinci derecede kalır.

Türk tarihinin bu umumî akışının dışında kalan bir Türk tarihi de vardır ve son derece haşmetlidir. Çin'de saltanat sürmüş Türk hanedanlarını saymasak bile, başlıbaşına, yüzyıllar süren bir Hindistan, bir Mısır, bir Doğu Avrupa Türk tarihi vardır. Selçuklular'ın bıraktığı yerden Türk tarihinin tabiî yolunu devam ettiren hanedan ise, Osmanoğulları'dır. Tarihî ehemmiyet bakımından Osmanlı tarihi, bütün Türk tarihinin yüzde ellisinden fazlasını toplar. Osmanlı tarihi, Selçuklu, Beylikler ve Cumhuriyet devirleri dışındaki Türkiye tarihini teşkil eder ve Türkiye tarihinin münakaşasız şekilde en büyük bahsidir. Türk Osmanlı Cihan İmparatorluğu, tarihin 6.000 yıldan beri gördüğü en azametli devletlerden biri, belki birincisidir.

Tarih Nasıl Bir İlimdir?

HİÇBİR hâkim, tarihçi kadar uçsuz bucaksız alanlarda hükmetmemiş, karar vermemiştir. Tarihçi, geçmişin muhasebe ve muhakemesini yapmakta, hadiseler, şahıslar ve milletler hakkında hükümler vermektedir. Hükümleriyle bazen topyekûn bir toplumu mahkûm etmekte, bir diğer cemiyeti şan ve şerefe boğmaktadır. Hadiseler değişmez. Şüphesiz tarihi yapan şahıslar ve topluluklar da aynı şahıs ve topluluklar olarak kalır. Fakat değer hükümleri, tarihçiden tarihçiye, bazen hayret uyandıracak derecede değişir. Onun içindir ki Atatürk "tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir; yazan, yapana sadık kalmazsa, değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır" demiştir. Bilgisinin yanında vicdanı ile de başbaşa olmayan bir tarihçi, milletine olduğu kadar insanlığa da ihanet etmiştir.

Tarihe içinden bakmak, yani ele alınan devrin şahıslarıyle haşır neşir olmak, devrin toplumunun bütün problemlerini, dünyanın o çağdaki bütün akım ve eğilimlerini bilmek, tarihçi için kâfi değildir. Ele alınan konuya, tabir caizse, bir de yüksekten, zirveden bakmak lâzımdır. Ancak zirve noktasından çevre, 360 derecelik bir görüşle görülebilir. Nihayet değer hükümleri, o çağlara, o çağlar-

daki insanlığın durumuna göre verilmek icap eder. Bu ölçüyü bulamayan tarihçi, gerçek bir tarihçi değildir. Bugün bir lise öğrencisi, Aristo'dan daha iyi fizik, Hipokrates' den daha iyi tıb bilmektedir. Fakat bugün eriştiğimiz bilgi derecesi, bu gibi şahısların sayesinde mümkün olabilmiştir. Günümüzün kurmayları belki strateji ve tabiye kurallarını Alpaslan'dan, Süleyman Şah'tan, Fâtih'ten ve Yavuz'dan iyi bilebilirler. Ama Türkiye devletini bu adamlar kurmuşlar, sınırlarımızı bunlar tespit etmişlerdir. Millet oluşumuz ve bugün millet hâlinde yaşamaya devam etme hakkımız bu şahısların ve benzerlerinin öncülüğüyle gerçekleşebilmiştir.

Bugünü anlamak, gelecek için hazırlanabilmek için, sağlam ve doğru bir tarih bilgisi şarttır. Başarılı ve büyük devlet adamları, iyi tarih bilen adamlardır. Hareket edilen nokta bilinmeksizin, yönelecek hedefi bulmanın imkânı yoktur. Bugün "gelişmiş ülke" diye anılan ve sayıları 172 dünya devleti arasında hiçbir zaman 20-25'i geçmeyen devletlerde tarih ilmi son derece ilerlemiştir. Bu milletler, tarihlerini en ince teferruatına kadar incelemişler, bütün tarih kaynaklarını yayınlamışlar, ilmî eserlerin bile halka mahsus baskılarını yapmışlardır. Netice itibariyle, bu milletlerde, çok canlı bir tarih şuuru teşekkül etmiştir. Misal olarak Avrupa ve Amerika'dan değil, medeniyetler beşiği Asya'dan örnek vermek istiyoruz. Bugün gelişmiş devletler arasında sayılan yalnız iki Asya devleti vardır; kıt'anın doğu ucunda Japonya ve batı ucunda İsrail. Her ikisinde de tarih şuuru, en ileri derecededir ve her iki ülkede de yalnız millî tarih değil, cihan tarihi incelenmektedir. Meselâ Türk tarihi, her iki ülkede, uzman tarihçiler tarafından incelenmekte ve önemli eserler ortaya konmaktadır. Gazetelerin tarihçi müşavir veya yazarı vardır. Tarih bahisleri, birçok az gelişmiş ülkede olduğu gibi romancılar ve fıkra yazarları tarafın-

dan kaleme alınmamaktadır. Esasen İsrail'in 2.000 yıl sonra mucizeye benzer bir şekilde yeniden doğmasının sırrı, tarih şuurunun bu çok uzun zaman içinde, bir an bile zayıflamamasındadır.

Binaenaleyh tarih ilmi, insan cemiyetlerinin hayatında, belki ilk bakışta farkına varılamayan, son derece önemli bir rol oynamaktadır.

Türk tarihi, çağdaş tarih ilminin geri kalmış dallarından biridir. Bunun sebeplerinden biri, Türklerin çok geniş coğrafya alanlarında yaşamaları, Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus, Kuzey Buz Denizi ile Hint Okyanusu arasında büyük devletler kurmaları, her milletle çok yakından temasları olmasıdır. Böylece Türk tarihinin kaynakları, pek çeşitli dillerde ve çok dağınık durumdadır.

Türk tarih incelemelerinin geri kalmasının diğer bir önemli sebebi, modern tarihçiliğin ve tarih metodunun Türkiye'de pek yakın bir geçmişi olmasıdır. Batılı mânâda tarihçilerimiz geç yetişmiştir ve yetişenler de, Avrupa'daki meslektaşlarının araştırma imkânlarının önemli bir kısmından mahrumdur. Bir milletin tarihini, en çok o milletin bilginleri inceler. Bütün büyük milletlerden Alman tarihi uzmanı yetişmiştir ama, Alman tarihini, rakipsiz olarak en iyi yazanlar, Almanlar'dır. Bu, bütün milletler için böyledir. Onun için, Batı'da birçok Türk tarihi uzmanı olmasına rağmen, asıl büyük iş, Türk tarihçilerine düşmektedir.

Belirttiğimiz zorluklar karşısında tarihçilerimiz, az istisna ile, kompozisyon eserleri yazmaktan ve fikir tarihçiliği yapmaktan kaçınmışlar, fakat çok değerli monografiler ortaya koymuşlardır. Tarihçiliğimiz kompozisyon ve fikir tarihçiliği seviyesine yükseldiği zaman, ne olup ne olmadığımızı çok iyi anlayacak duruma geleceğiz.

Tarih ilmi Türkiye'de gittikçe gelişmekle beraber, Atatürk'ün ölümünden sonra, şaşılacak derecede halkla ilgi-

sini kesmiş, âdeta kendi kendini taşlaşmaya mahkûm etmiştir. Geleceğimizi şiddetle ilgilendiren hemen hiçbir konuda, tarihçilerimizin sesleri işitilmemektedir.

Türk tarihi daha ne yazılmış, ne de değerlendirilmiş değildir. Avrupalıların büyük dâhî diye takdim edegeldikleri insanların benzerleri, Türk cemiyetinden de çıkmıştır. Henüz pek kısa bir geçmişi olan milletlerarası medenî münasebetler ilerledikçe ve biz de şuur ve azimle çalıştıkça, gerçek değerlerimiz ve büyüklüğümüz, bu arada kusurlarımız ortaya çıkacaktır. Ancak o zaman kendi kendimizi tanımış ve bütün dünyaya tanıtmış olacağız.

Türk Destanları

Ergenekon Destânı

TÜRK kavimlerinden Göktürkler'i konu alan Ergenekon Destânı, Büyük Türk Destânı'nın bir parçasıdır. VI. yüzyıl ortalarında Türkleri yeniden birleştiren Göktürkler'in menşeini açıklamak isteyen bu destânın özeti şöyledir:

Türk illerinde Göktürkler'e baş eğmeyen bir yer yoktu. Bunu kıskanan yabancı kavimler, birleşerek Göktürkler'in üzerine yürüdüler. Maksatları öc almaktı. Göktürkler, çadırlarını ve sürülerini bir yere topladılar. Çevresine hendek kazıp beklediler. Düşman gelince, vuruşma da başladı. On gün vuruşuldu. Sonunda Göktürkler, üstün geldi.

Bu yenilgiden sonra yabancı kavimlerin hanları ve beyleri, av yerinde toplanıp konuştular. "Göktürkler'e hile yapmazsak sonunda işimiz yaman olur" dediler. Tan ağarınca, baskına uğramış gibi, ağırlıklarını bırakıp kaçtılar. Göktürkler, "Bunların vuruşma gücü bitti, kaçıyorlar!" deyip, arkalarına düştüler. Düşman, Göktürkler'i görünce, birden döndü. Gafil avlanan Göktürkler, yenik düştü. Hepsi teker teker öldürüldü. Çadırları alındı. Bir tek ev kurtulamadı. Büyüklerinin hepsi kılıçtan geçirildi. Küçükleri kul yapıldı.

Göktürkler'in başında, İl Han vardı. Çocukları çoktu. Fakat bu uğursuz vuruşmada, bir tanesi dışında, hepsi öldü.

"Kayı" adını taşıyan bu oğul, o yıl evlenmişti. İl Han'ın, "Dokuz Oğuz" adında bir de yeğeni vardı. Kayı ile Dokuz Oğuz, düşmana esir düşmüşlerdi. Fakat on gün geçmeden bir gece, ikisi de, kadınları ile beraber atlara atlayıp kaçtılar. Esirlikten kurtuldular. Göktürk yurduna geldiler. Burada düşmandan kaçıp gelen birçok deve, at, öküz ve koyun buldular. "Dört taraftaki illerin hepsi bize düşman, dediler; gereği odur ki, dağların içinde insan yolu düşmez bir yer izleyip oturalım!" Sürülerini alıp, dağa doğru göçtüler.

Geldikleri yoldan başka geçilecek yeri olmayan bir ülkeye vardılar. Bu yol öyle sarptı ki, bir deve veya at güçlükle yürürdü. Ayağını yanlış bassa param parça olurdu. Göktürkler'in vardıkları ülkede akarsular, kaynaklar, türlü bitkiler, meyveler, ağaçlar ve avlar vardı. Böyle bir yeri görünce, Ulu Tanrı'ya şükürler ettiler. Yeni ülkelerinin hayvanlarının kışın etini yediler; yazın sütünü içtiler. Derisini giydiler. Bu ülkeye, "Ergenekon" adını koydular.

İki Göktürk prensinin, zamanla Ergenekon'da çocukları çoğaldı. Kayı Han'ın çok çocuğu oldu. Dokuz Oğuz Han'ın daha az çocuğu doğdu. Çok yıllar bu iki hanın çocukları Ergenekon'da kaldılar ve çoğaldıkça çoğaldılar.

Dört yüz yıl sonra kendileri ve sürüleri o kadar fazlalaştı ki, Ergenekon'a sığışamaz oldular. Çare bulmak için, kurultay toplandı. Dediler ki: "Atalarımızdan işittik; Ergenekon dışında geniş ülkeler, güzel yurtlar varmış. Bizim yurdumuz da eskiden o yerlerde imiş. Dağların arasından yol izleyip bulalım. Göçüp Ergenekon'dan çıkalım. Ergenekon dışında her kim bize dost olursa, onunla görüşelim. Düşmanla vuruşalım!"

Kurultay bu kararı alınca Göktürkler, Ergenekon'dan çıkmak için yol aradılar; fakat bulamadılar. O zaman bir demirci dedi ki: "Bu dağda demir madeni var. Yalın kat madene benzer. Şunun madenini eritsek, belki dağ bize geçit verirdi!" Göktürkler, varıp demircinin gösterdiği dağ

parçasını gördüler. Demircinin tedbirini beğendiler. Dağın geniş yerine bir kat odun, bir kat kömür dizdiler. Dağın üstünü, altını, yanını, yönünü böylece odun ve kömürle doldurdular. Yetmiş deriden büyük körükler yapıp yetmiş yere koydular. Odun ve kömürü ateşleyip, körüklemeye başladılar.

Tanrı'nın gücü ve inâyeti ile ateş kızdı. Kızdıkça demir eridi, akıverdi. Dağ delindi. Bir yüklü deve çıkacak kadar yol oldu. O kutsal yılın, kutsal ayının, kutsal gününün, kutsal saatinde Göktürkler, Ergenekon'dan çıkmaya başladılar. Bu kutsal gün, ondan sonra Göktürkler'de bayram oldu. Her yıl o gün gelince, büyük törenler yapıldı. Bir parça demir alınıp ateşte kızdırıldı. Bu demiri önce Göktürk Hâkanı kıskaçla tutup örse koyup, çekiçle döğerdi. Ondan sonra Türk beyleri de böyle yapıp şenlikler başlardı.

Ergenekon'dan çıkınca, Göktürkler'in ulu hâkanı Kayı Han soyundan Börteçine, bütün illere elçiler gönderdi. Göktürkler'in Ergenekon'dan çıktıklarını bildirdi. Bütün iller, Türklerin Ergenekon'dan çıktığını öğrenip baş eğdiler. Büyük Türk Hâkanı Börteçine'ye saygı sunup ululadılar. Kore'den Karadeniz'e kadar bütün ülkeler, yeniden Türk buyruğuna girdi. Dört yüz yıl Ergenekon'da bekleyen Türkler, eskisi gibi, dünyanın en büyük milleti oldular.